

Korte risicobeoordeling

***Ceratocystis platani* (J.M. Walter) Engelbr. & T.C. Harr (EU - Q)**

Naam waaronder gereguleerd: *Ceratocystis platani* (J.M. Walter) Engelbr. & T.C. Harr

Categorie: schimmels en oömyceten

Datum: februari 2020

1. Verspreiding, waardplanten en belangrijkste pathways

Verspreiding

Europese Unie: het organisme heeft een beperkte verspreiding in delen van Griekenland, Frankrijk en Italië (EPPO Global Database, 12.02.2020).

Buiten de Europese Unie: het organisme is aanwezig in Albanië, Armenië, en Zwitserland, en buiten Europa in Azië (Armenië, Turkije) en Noord-Amerika (Verenigde Staten) (EPPO Global Database, 12.02.2020).

Waardplanten

– *Platanus* L. (plataan) (EPPO-datasheet).

Belangrijkste pathways

1. Import en invoer van planten bestemd voor opplant van *Platanus* L., met uitzondering van zaden

Introductie van het organisme via hout en via besmette machines en voertuigen is ook een mogelijkheid en wordt gezien als belangrijkste route van verspreiding in de EU (EFSA_Panel_on_Plant_Health et al., 2016). Zo zijn een aantal uitbraken in Griekenland en Spanje mogelijk het gevolg van transport van machines vanuit besmette gebieden (EFSA_Panel_on_Plant_Health et al., 2016). Wanneer de schimmel zich verder verspreidt in Europa wordt deze pathway (besmette voertuigen, machines e.d.) ook voor Nederland steeds belangrijker en mogelijk belangrijker dan import en invoer van planten. Sinds 1 september 2019 geldt de EU-eis dat machines en voertuigen die in besmet gebied zijn geweest moeten zijn schoongemaakt voordat ze het gebied verlaten (Uitvoeringsverordening 2019/2072, Bijlage VIII, punt 1). De schimmel kan echter al een tijdje in een gebied aanwezig zijn voordat deze officieel wordt vastgesteld.

2. Samenvatting risicoscores

Parameter(combinaties)	Score	Schaal
Kans op een besmetting (P1-P2)	2	1 - 5
Kans op introductie (binnenkomen en vestigen) (P1-P3)	2	1 - 5
Kans dat het organisme officiële uitroeimaatregelen overleeft (P4)	2	1 - 4
Kans op introductie (binnenkomen en vestigen) ondanks officiële uitroeimaatregelen (P1-P3, P4)	2	1 - 6
Directe impact voor de teelt op perceelsniveau	3	1 - 5
Directe impact voor de teelt nationaal	2	1 - 9
Potentiële impact voor de export nationaal	2	1 - 9
Directe impact voor de groene ruimte	3	1 - 5

3. Risicoscores

Per onderdeel vindt u de risicoscore en de schaal [minimaal - maximaal mogelijke score]

P1 (associatie met pathway): 2 [1-5]

Biologie

De schimmel kan aanwezig zijn in wortels, stammen en takken van de waardplant.

Wet- en regelgeving

Er gelden bijzondere voorschriften voor import van planten bestemd voor opplant van *Platanus L.* met uitzondering van zaden uit Albanië, Armenië, Turkije, de VS en Zwitserland: de planten moeten afkomstig zijn van een 'pest free area (PFA)' of een 'pest free production place (PFPP)'. Bij een PFPP geldt sinds 14 december 2019 de eis dat op geschikte momenten van het jaar een representatief monster moet zijn genomen dat moet zijn getoetst op aanwezigheid van het organisme (Uitvoeringsverordening 2019/2072, Bijlage VII, punt 39). Dezelfde eisen gelden voor EU-interne handel van planten bestemd voor opplant van *Platanus L.*, met uitzondering van zaden (Uitvoeringsverordening 2019/2072, Bijlage VIII, punt 17).

Vondsten en intercepties

De schimmel komt al decennialang voor in Europa. In de afgelopen 10 jaar is één interceptie genotificeerd op planten (door Cyprus op planten uit Griekenland in 2015) (Europhyt, 12.02.2020). De boomkwekerij in Griekenland werd tweemaal geïnspecteerd en vijf van de 152 planten werden besmet bevonden (EFSA_Panel_on_Plant_Health et al., 2016). In 2019 is de schimmel in Midden-Frankrijk (Nantes) en het noorden van Frankrijk (Antony) aangetroffen (EPPO Global Database 12.02.2020). Dit zijn zover bekend de meest noordelijke vondsten van het organisme in Europa.

Score

Voorheen gold de toetsverplichting niet bij een PFPP. Omdat met name in oudere bomen de incubatieperiode langer kan zijn dan één seizoen geeft deze toetsverplichting een betere garantie. Er worden echter geen eisen gesteld aan het aantal te nemen monsters en het is daarom onzeker of deze nieuwe EU-eis de aanwezigheid van het organisme op planten vrijwel kan uitsluiten (daarom 'score 2' en niet 'score 1').

P2 (transfer): 5 (pathway 1) [1-5]

De pathway is planten bestemd voor opplant.

P3 (kans op vestiging na transfer): 4 [1-5]

Het organisme kan zich waarschijnlijk vestigen in alle gebieden in de EU waar waardplanten, *Platanus occidentalis*, *Platanus orientalis* and *Platanus × acerifolia*, staan (EFSA_Panel_on_Plant_Health et al., 2016). Het organisme verspreidt zich langzaam, het Nederlandse klimaat lijkt suboptimaal en een kleine besmetting wordt mogelijk via vrijwillige maatregelen geëlimineerd (score 4).

P4 (kans overleven uitroeiactie): 2 [1-4]

Natuurlijke verspreiding gaat over het algemeen langzaam en volgens (EFSA_Panel_on_Plant_Health et al., 2016) zijn machines de belangrijkste wijze waarop het organisme over lange afstanden wordt verspreid. (EFSA_Panel_on_Plant_Health et al., 2016) stelt ook "the pest can be eradicated when the infection does not occur close to water". In Spanje is een uitbraak van het organisme ontdekt in 2010 en vervolgens uitgeroeid (EPPO Global Database). Ook omdat de condities in Noord-Europa minder gunstig lijken voor dit organismen dan in Zuid-Europa wordt de kans redelijk groot geacht dat een uitbraak van het organisme in Nederland kan worden uitgeroeid (score 2).

Effect op perceelsniveau: 3 [1-5]

Het organisme lijkt vooral een probleem voor laanbomen en niet voor de teelt (EPPO-datasheet).

Mate van verspreiding: 2 [1-4]

Het organisme verspreidt zich langzaam. Hoewel het al decennia lang aanwezig is in Europa, is het verspreidingsgebied nog steeds beperkt. Bovendien is het Nederlandse klimaat suboptimaal voor dit organisme.

Productiewaarde-teelt: 1 [1-6]

De productiewaarde van laanbomen/parkbomen en spillen was ten minste 89 miljoen euro in 2018. Niet bekend is welk deel hiervan de productie van platanen betreft. De productiewaarde van platanen wordt ruwweg geschat op minder dan 5 miljoen euro (score 1).

Impact op de groene ruimte: 3 [1-5]

De 'endangered area' in de EU zijn alle gebieden waar platanen staan (EFSA_Panel_on_Plant_Health et al., 2016). Plataan is een algemeen voorkomende boom in met name stedelijke gebieden. De schimmel verspreidt zich op natuurlijk wijze niet snel, tenzij waardbomen langs waterwegen staan. In het zuiden van Europa heeft de schimmel duizenden platanen gedood. De verwachting voor Nederland is dat wanneer men bekend eenmaal bekend is met de ziekte, gemeenten, boomverzorgers e.d. voorzorgsmaatregelen zullen nemen om verspreiding tegen te gaan en dat sterfte van platanen voornamelijk lokaal zal optreden. Nederlandse omstandigheden lijken suboptimaal voor het organisme, maar door opwarming van het klimaat worden de omstandigheden wel gunstiger.

Export-maatregelenniveau: 3 [1-4]

Omdat de schimmel zich op natuurlijke wijze alleen over korte afstanden verspreid, is het in principe mogelijk de productieplaats of bepaalde productiegebieden te vrijwaren van de schimmel (score 3).

Productiewaarde-export: 1 [1-6]

Zie Productiewaarde-teelt.

4. Referenties

EFSA_Panel_on_Plant_Health, Jeger M, Bragard C, Chatzivassiliou E, Dehnen-Schmutz K, Gilioli G, Jaques Miret JA, MacLeod A, Navajas Navarro M, Niere B, Parnell S, Potting R, Rafoss T, Urek G, Van Bruggen A, Van der Werf W, West J, Winter S, Santini A, Tsopelas P, Vloutoglou I, Pautasso M & Rossi V, 2016. Risk assessment and reduction options for *Ceratocystis platani* in the EU. EFSA Journal, 14, e04640.
<https://doi.org/10.2903/j.efsa.2016.4640>

5. Afkadering

Dit is een korte risicobeoordeling om een indicatie te krijgen van het risico van het organisme voor Nederland. Er is geen uitvoerig literatuuronderzoek gedaan. Nieuwe informatie over bijvoorbeeld de biologie of het verspreidingsgebied van het organisme kan aanleiding zijn om de risicobeoordeling aan te passen. Daarnaast kunnen door aanpassing van wet- en regelgeving, handelsstromen e.d. risico's wijzigen in de tijd.

De 'potentiële impact voor de export' wordt voor een belangrijk deel bepaald door de biologie van het organisme (met name door de natuurlijke verspreidingscapaciteit van het organisme). De

daadwerkelijke impact voor de export zal uiteindelijk afhangen van de eisen die importerende landen zullen stellen bij eventuele vestiging van het organisme in Nederland en de exportwaarde naar die landen. De daadwerkelijke impact kan dus (in sterke mate) afwijken van de potentiële impact.

In de lijst van referenties staan alle gerefereerde bronnen met uitzondering van de standaardbronnen: EPPO-datasheet, EPPO Global Database, EPPO Reporting Service en de rapporten Fytosignalering van de NVWA. Deze bronnen zijn te vinden op de websites van EPPO (European and Mediterranean Plant Protection Organisation) en de NVWA. Een beschrijving van de risicobeoordelingsmethode (o.a. 'rating guidance') kunt u ook vinden op de website van de NVWA.